

RAPORTTI

kyselystä esteettömyysasiamiehen toimen vakinaistamisesta ja ESTEETTÖMYYSTOIMINNAN JATKAMISESTA TURUSSA

TAUSTA

Ympäristö- ja kaavoituslautakunta on lausunut 01.06.10 (§ 286), ettei ympäristö- ja kaavoitusvirasto voi jatkaa esteettömyysasiamiehen tointa nykyisen asiamiehen jäätyä eläkkeelle vuoden 2011 marraskuusta. Kuitenkin se katsoo toimen tarpeelliseksi. Kaupunginhallitus on ilmoittanut ottavansa asian käsittelyyn syksyllä 2010. Esteettömyysasiamies on ollut toimessaan 1.5.2004 alkaen. Mikäli esteettömyysasiamiehen tointa ei jatketa, on todennäköistä esteettömyystoiminnan kuihtuminen. Kuitenkin kaupunginhallituksen hyväksymä Turun kaupungin esteettömyysohjelma 2005–2012 edellyttää esteettömyysasiamiehen toimen vakinaistamista. Epäselvää on, miten sen toteutumisen valvonta järjestetään, kun esteettömyysasiamies toimii myös seurantatyöryhmän puheenjohtajana.

KYSELY

Selvittääkseen mitä merkitystä asiamiehen johdolla tehdyllä esteettömyystoiminnalla on ollut, on esteettömyysasiamies suorittanut aiheesta kyselyn helpottaakseen kaupunginhallituksen päätöksentekoa. Se on lähetetty kesäkuun alussa 2010 Turun hallintokunnille, Turun seudun vammaisjärjestöille, valtakunnallisille vammaisjärjestöille, kunnallisille esteettömyysasiamiehille sekä muille yhteistyökumppaneille ja esteettömyyden parissa toimiville, kaikkiaan 71 vastaanottajalle. Heiltä on pyydetty vastausta seuraaviin kysymyksiin:

- Miten tärkeäksi koette esteettömyystoiminnan Turussa?
- Miten tärkeäksi koette Turun esteettömyystoiminnan koko Suomen kannalta?
- Onko Turun toiminnalla ollut merkitystä? Minkälaista?
- Voitteko mainita esimerkkejä?
- Pitäisikö Turussa jatkaa esteettömyysasiamiehen toimintaa?

Kaikkiaan 25 vastaanottajaa on vastannut kyselyyn. Määrä, noin 35 %, on riittävä antaakseen luotettavan tuloksen. Vastausajan lyhyys kesäkauden alussa on osaltaan saattanut vaikuttaa vähentävästi vastausten määrään. Ilahduttavaa on ollut havaita valtakunnallisten toimijoiden aktiivisuus. Ilmeisesti verkottuminen koetaan esteettömyystoiminnassa valtakunnallisesti erittäin tärkeäksi. Osaltaan syynä tähän saattaa olla yhtenäisten määräysten ja ohjeiden vähyys ja tulkinnanvaraisuus.

YHTEENVETO

Yleisesti vastaukset ovat Turkuja ja sen esteettömyysasiamiestä kiittävät, suorastaan mairittelevat. Turun toimintaa esteettömyyden hyväksi arvostetaan ja sen saavutukset tunnetaan sekä Turussa että sen ulkopuolella, jopa jossain määrin ulkomaillakin.

Suurena vahinkona Turun ja koko maan kannalta pidetään, jos esteettömyysasiamiehen tointa Turussa ei vakinaisteta ja jatketa. Se samaistetaan esteettömyystoiminnan jatkumiseen. Yksikään vastanneista ei usko toiminnan juurtuneen luonnolliseksi osaksi kaupungin hallintorutiineja ja yhteiskunnan toimintaa, mihin Turun esteettömyysohjelma 2005–2012 pyrkii.

Invalidiliitto ry:n esteettömyysasiamies: *Turun kaupungin esteettömyysasiamies on toimi-ikänsä vanhin kunnallinen esteettömyysasiamies ja yhdistyksen mielestä vastaa toimenkvaltaan parhaiten esteettömyysasiamiehen toiminnalle asetettuja tavoitteita.*

Tampereen kaupunki, Vammais- ja esteettömyysasiamies: *Turun kaupunki on tehnyt esteettömyysasiamiehensä johdolla monella tapaa uraa uurtavaa työtä esteettömyyden edistämiseksi maassamme. Kaupungin esteettömyyden edistämistyö on toiminut näyteikkunana suuntaamassa useiden kymmenien kaupunkien esteettömyyden edistämistyötä.*

Espoon kaupunki, Kaupungininsinööri: *Hän {Turun esteettömyysasiamies} on tehnyt uraa uurtavaa työtä Turussa tuomalla selkeästi esille epäkohtia rakennushankkeissa ja esittämällä niihin toimivat ratkaisut. Hän on tehnyt lausuntoja, jotka ovat olleet hyvinä esimerkkeinä meille muille Suomen kuntien esteettömyysasiamiehille. Hän on omalla persoonallaan uskaltanut tulla julkisesti esille ja puhunut monilla tahoilla esteettömyyden edistämiseksi.*

Esteettömyyden sekä tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, elinkaariajattelun ja kestävän kehityksen kumppanuus tulee esiin Sosiaali- ja terveysministeriön Valtakunnallinen vammaisneuvoston vastauksessa: *Rakennetun ympäristön ja tiedonvälityksen esteettömyys mahdollistavat vammaisille ihmisille tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutumisen. Esteettömyys on tärkeä työkalu myös toteutettaessa kestävän kehityksen vaatimuksia. Esteettömyys on välttämätön ominaisuus myös elinkaariajattelussa. --- Ennen muuta esteettömyydellä parannetaan kaikkien, myös vammattomien ihmisten, elämän laatua.*

Samassa vastauksessa tuodaan esiin usein esteettömyyden kyseessä ollessa unohtettu argumentti, säästöt, joita yhteiskunnalle koituu moninkertaisesti verrattuina rakentajille aiheutuviin pieniin kuluihin – toisin kuin usein väitetään: *Sekä kestävän kehityksen että elinkaariajattelun tarkoituksena on ihmisten hyvinvoinnin edistämisen lisäksi saada aikaan huomattavia yhteiskunnallisia säästöjä, lähinnä sosiaali- ja terveyskulujen osalla. Turhien korjaus- ja muutostöiden välttäminen saa aikaan säästöjä muillakin yhteiskunnan sektoreilla.*

Vammaisuudessakaan ei kaikki ole pelkästään sitä, miltä näyttää. Esteettömyyteen kohdistuu siis paineita odottamattomiltakin tahoilta. Asia

selvenee Turun Seudun Psoriasisryhdistys ry:n vastauksessa: *Allekirjoittaneen yhdistyksen jäsenistössä on myös nivelpsoriatikkoja. Pahimmillaan nivelpsoriasis rajoittaa merkittävästi liikumista ja saattaa johtaa työkyvyttömyyteen, myös joissain tapauksissa pyörätuolin käyttöön. Nivelpsoriasis ja nivelreuma ovat oireiltaan samankaltaisia. Edellä olevasta johtuen Turun Seudun psoriasisryhdistys ry pitää itsestään selvänä, että esteettömyysasiamies on jatkossakin valvomassa osaltaan vammaisten oikeuksia kaupunkiamme rakennettaessa.*

Myös toivomuksia toiminnan kehittämistä ja laajentamisesta on esitetty.

Pieni- ja Isokenkäiset PIKRY ry: *Yhdistyksemme toivoo esteettömyysasioissa otettavan entistä enemmän huomioon myös pituudeltaan standardeista poikkeavan väestöosan tarpeet.*

Turun Seudun Nivelyhdistys ry: *Kaikki uudisrakennukset saatava esteettömiksi - pieni kustannuslisä rakentaessa - suuri menoerä kun korjataan.*

Varsinais-Suomen Näkövammaiset ry: *Liikkumisen kannalta Turussa on ongelmana edelleen jalkakäytävillä sijoitetut esteet esim. mainoskyttilit ja terassit, sokkeloiset rakennukset, heikolla äänellä kalisuttavat liikennevalot tai ääniohjaus puuttuu kokonaan sekä puuttuvat bussipysäkkien kuulutukset. Pienet merkkilivet ja huonot kontrastit ovat myös ongelma heikkonäköisille.*

- Miten tärkeäksi koette esteettömyystoiminnan Turussa?

Turun seudun lihastautiyhdistys ry: *Esteettömyystoiminta Turussa on kattavaa ja ennaltaehkäisevää parhaimmillaan. On tunnettua, että Turussa on työntekijä, joka vastaa ja antaa neuvoja jo ennen toimenpiteitä. Lisäksi korjausrakentamisen yhteydessä saadaan asiantuntevaa ohjausta toimenpiteissä.*

Lounais-Suomen MS-yhdistys ry: *Turun toiminnalla on ollut suurta merkitystä, esim. Impivaaran remonttiin liittyvässä suunnittelussa ja toteutuksessa, Ekvallan uimarannan suunnittelussa ja toteutuksessa ja jopa uudisrakennusten kohdalla. Vaikka käsittääkseni on olemassa ohjeet/kortit, joiden mukaan esteettömyysasiat olisivat hoidossa, siltikin käytännössä uudisrakennustenkin kohdalla esteettömyysasioita ei ole huomioitu ja esteettömyysasiamiehellä on ollut paljon töitä.*

Polioinvalidit ry Varsinais-Suomen osasto: *Esteettömyysasiamiehen virka Turussa on koettu tärkeänä lausuntojen antajana ennen uuden rakentamista ja korjattavia kohteita. Valmistumisen jälkeen esteettömyysasiamies tekee tarkistuskäynnin ja tekee korjausehdotuksia. Näin on toimittu Turussa ja tuleekin toimia edelleen, muuten esteettömyyden eteneminen taantuu.*

Turun Seudun Vammaisjärjestöt TVJ ry: *Turun kaupungin esteettömyystoiminnan tunnettuus on koko Suomen kannalta uraa uurtavaa toimintaa, josta saamme ansiostanne olla ylpeitä.*

- Miten tärkeäksi koette Turun esteettömyystoiminnan koko Suomen kannalta?

Turun Seudun Psoriasisryhdistys ry: *Pitääkö tässä ärsyttää muuta Suomea. Kaikki uusi ja tärkeä on lähtöisin Turusta ja senhän me tiedämme. Kuten muukin Suomi.*

- Onko Turun toiminnalla ollut merkitystä? Minkälaista?

Turun Huonokuuloiset ry: *Kyllä on. Monet suunnittelijat on saatu avaamaan silmänsä siihen, miten esteitä eri ikä- ja vammaisryhmiltä voidaan vähentää, tai kokonaan poistaa.*

Turun Seudun Vammaisjärjestöt TVJ ry: *Jo suunnitteluvaiheessa huomioon otettu esteettömyysasiamiehen asiantuntemus on säästänyt Turun kaupunkia tehtyjen korjausten ja muutostöiden kuluissa.*

Turun Seudun Psoriasisyhdistys ry: *Lähes viikoittain on jossakin paikallis-lehdessämme jokin uutinen, jossa esteettömyystoiminta tulee tavalla tai toisella esiin. Aika ajoin myös esteettömyyden huomioimatta jättäminen on tullut uutiseksi, kiitos esteettömyysasiamiehen aktiivisen toiminnan.*
- Voitteko mainita esimerkkejä?

Turun Seudun Vammaisjärjestöt TVJ ry: *Ekvallaan esteetön uimaranta, Aura-jokirannan ulkoilureitti, linja-autojen valotaulut, Skanssin kauppakeskus ja viimeisimpinä Puolalan koulu sekä Turun Linna, joka museaalisesti on korvaamaton Turun kaupungin kulttuurille ja turismille.*

Turun Huonokuuloiset ry: *Inva-wc:itäkin on ilmestynyt melkein kuin sieniä sateella niihin paikkoihin, joissa niitä ei aikaisemmin ole ollut.*

Turun Mielenterveysyhdistys ITU ry: *Se {Turun toiminta} on mm. edistänyt esteettömyyttä toteuttavien ja parantavien käytäntöjen toteutumista suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa. Lisäksi Turku on nykyään tunnettu esteettömyystoiminnan eturiviin kuuluvana kaupunkina kautta Suomen ja jopa ulkomailla.*

Helsingin kaupunki, Helsinki kaikille -projekti: *Turun esteettömyystoiminnalla on ollut merkitystä mm. olemassa olevien rakennusten kartoitusmenetelmien kehitystyössä. Käytännön hyvänä esimerkkinä mainittakoon Ekvallaan uimaranta.*
- Pitäisikö Turussa jatkaa esteettömyysasiamiehen toimintaa?

Turun Huonokuuloiset ry: *Olemme ehdottomasti sitä mieltä, että esteettömyysasiamiestä tarvitaan. Muuten kehitys kokee takapakkia ja näin nykyaikana sitä ei saa päästä tapahtumaan.*

Turun Seudun Nivelyhdistys ry: *TYÖ mennyt hukkaan jos virka sidottu Heikkiin. Ei yksi mies voinut saada Turkuja esteettömäksi eli työ jatkukoon!*

Polioinvalidit ry Varsinais-Suomen osasto: *Turku tarvitsee ehdottomasti esteettömyysasiamiehen, sillä se on tulevaisuutta. Olisi erittäin huono signaali ympäristölle, jos pysyvää virkaa ei perustettaisi Turkuun.*

Helsingin kaupunki, Helsinki kaikille -projekti: *Turun esteettömyysasiamiehen toimi tulee vakinaistaa. Heikki O. Haulisto on toiminut näkyvänä esteettömyyden puolestapuhujana sekä Turussa että valtakunnallisella tasolla. Esteettömyystoiminnan jatkuminen Turussa on erittäin tärkeää sekä Turun kaupungin että koko Suomen kannalta.*

Sosiaali- ja terveysministeriö, Valtakunnallinen vammaisneuvosto: *Valtakunnallinen vammaisneuvosto pitää tärkeänä esteettömyysasiamiehen toimen vakinaistamista Turussa. Esteettömyysasiamiehen suunnitelmallisen ja pitkäjänteisen toiminnan ansiosta voidaan turvata asiantunteva ja ammatillisesti korkeatasoinen esteettömyystyö.*

Summa summarum

Valtakunnallisen vammaisneuvoston lausunto loppuu toteamaan, jota voitaneen pitää ”diplomina” Turun tähänastiselle esteettömyystoiminnalle: *Valtakunnallinen vammaisneuvosto on vastikään esitellyt Turun kaupungin esteettömyysratkaisuja ulkomaisille vierailleen.*

Vastauksensa lopuksi Turun Mielenterveysyhdistys ITU ry muistuttaa esteettömyystoiminnan jatkamisesta päättäviä siitä, että *Turunkin sivistystasosta kertoo se, miten se kohtelee vammaisia, sairaita ja ikääntyviä asukkaitaan!*

30.08.10
Turun kaupungin esteettömyysasiamies
Heikki O Haulisto

LIITE Vastaukset kyselyyn